

Zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego w związku z ustawą o systemach sztucznej inteligencji

Nowy dział IVfa KPC „Postępowanie w sprawach z zakresu sztucznej inteligencji” (art. 479^{88a}–479^{88j}) oraz powiązane przepisy ustawy z dnia 3 lipca 2026 r. o systemach sztucznej inteligencji (Dz.U. 2026 poz. 1003). Stan prawny na 20 października 2026 r.

W skrócie

- Art. 115 ustawy o systemach SI dodaje do KPC, po dziale IVf, **nowy dział IVfa** – kolejne odrębne postępowanie „regulacyjne” przed Sądem Okręgowym w Warszawie – sądem ochrony konkurencji i konsumentów (SOKiK).
- SOKiK rozpoznaje **odwołania od decyzji i zażalenia na postanowienia** Komisji Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji (KRiBSI). W odniesieniu do tych rozstrzygnięć nie ma administracyjnego toku instancji – ich kontrola jest od razu sądowa, w postępowaniu cywilnym.
- **Terminy:** odwołanie – **miesiąc** od doręczenia decyzji (za pośrednictwem Komisji); zażalenie – **tydzień** od doręczenia postanowienia.
- Sąd orzeka **merytorycznie** (uchyla albo zmienia decyzję i orzeka co do istoty) i stwierdza, czy decyzja została wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa. Rozbudowana ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa.
- Nowy dział KPC (rozdział 9 ustawy) wchodzi w życie **28 października 2026 r.** – razem z przepisami o kontroli, postępowaniach nadzorczych, układach i sankcjach.

1. Tło: dlaczego zmienia się KPC

Ustawa z dnia 3 lipca 2026 r. o systemach sztucznej inteligencji wykonuje w Polsce rozporządzenie (UE) 2024/1689 (AI Act). Tworzy krajowy organ nadzoru rynku – **Komisję Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji** – uprawniony m.in. do kontroli, wydawania ostrzeżeń, decyzji w sprawie naruszeń, decyzji o wycofaniu systemu stwarzającego ryzyko oraz nakładania administracyjnych kar pieniężnych. Ustawodawca – wzorując się na modelu znanym z regulacji telekomunikacji czy ochrony konkurencji – nie przewidział odwołania w trybie administracyjnym ani skargi do sądu administracyjnego. Rozstrzygnięcia KRiBSI zaskarża się do sądu powszechnego, w postępowaniu odrębnym uregulowanym w KPC. Stąd art. 115 ustawy, który dodaje do części pierwszej, księgi pierwszej, tytułu VII KPC nowy dział IVfa.

Ustawa co do zasady weszła w życie 11 sierpnia 2026 r. (art. 125 ust. 4 – już 28 lipca 2026 r.). Zgodnie z art. 127 pkt 2 dopiero 28 października 2026 r. wchodzi w życie: art. 8–18 (opinie indywidualne i wyjaśnienia), rozdziały 3–5 (kontrola, postępowanie, układ), rozdział 8 (kary) oraz rozdział 9 (zmiany w innych ustawach, w tym w KPC i w ustawie o kosztach sądowych). W praktyce więc pierwsze sprawy z działu IVfa mogą trafić do SOKiK dopiero po tej dacie.

2. Nowy dział IVfa KPC – przepis po przepisie

Przepis	Treść (w skrócie)	Komentarz
art. 479 ^{88a}	Sąd Okręgowy w Warszawie – SOKiK jest właściwy w sprawach odwołań od decyzji i zażaleń na postanowienia KRiBSI, o których mowa w ustawie o systemach SI.	Właściwość wyłączna, rzeczowa i miejscowa; koncentracja spraw AI w jednym, wyspecjalizowanym wydziale.
art. 479 ^{88b}	Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Komisji w terminie miesiąca od doręczenia decyzji.	Termin dłuższy niż np. dwutygodniowy termin od decyzji Prezesa UKE (art. 479 ⁶⁹ § 1 KPC). Odwołanie kieruje się do sądu, ale składa w Komisji.
art. 479 ^{88c}	Komisja przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.	Samokontrolę Komisji (14 dni) reguluje ustawa – art. 65 ust. 4 (decyzje z art. 62 i 63) oraz art. 109 ust. 3 (kary).
art. 479 ^{88d}	Odwołanie musi spełniać wymogi pisma procesowego oraz zawierać: oznaczenie decyzji i wartości przedmiotu sporu, zarzuty, ich związek uzasadnienie, wskazanie dowodów i wniosków o uchylenie albo zmianę decyzji w całości lub części.	Obowiązek oznaczenia wartości przedmiotu sporu wynika wprost z przepisu (istotne m.in. dla dalszych środków zaskarżenia). Zarzuty i dowody warto zgłosić od razu.
art. 479 ^{88e}	Sąd odrzuca odwołanie spóźnione, niedopuszczalne z innych przyczyn lub nieuzupełnione w terminie.	Typowa formuła dla postępowań regulacyjnych.
art. 479 ^{88f}	Stronami są KRiBSI i podmiot będący stroną postępowania przed Komisją. Pełnomocnikiem Komisji może być pracownik urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw informatyzacji.	Skarżący z postępowania skargowego (art. 59 ustawy) nie staje się automatycznie stroną sporu sądowego. Komisja może też ustanowić adwokata lub radcę (art. 43 ust. 4 ustawy).
art. 479 ^{88g}	§ 1: sąd oddala odwołanie, jeżeli brak podstaw do uwzględnienia. § 2: uwzględniając je – uchyla albo zmienia decyzję w całości lub części i orzeka co do istoty ; jednocześnie stwierdza, czy decyzja została wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa.	Pełna kognicja merytoryczna, nie kasacyjna. Stwierdzenie „rażącego naruszenia” może mieć znaczenie np. dla późniejszych roszczeń odszkodowawczych wobec Skarbu Państwa.
art. 479 ^{88h}	Dwa mechanizmy: (1) § 2 – informacje chronione już przed Komisją sąd może ujawnić drugiej stronie tylko przy istotnej zmianie okoliczności albo za zgodą uprawnionego; (2) § 3 – sąd z urzędu lub na wniosek może w niezbędnym zakresie ograniczyć wgląd w materiał dowodowy złożony w postępowaniu sądowym, jeśli grozi to ujawnieniem tajemnicy. Ograniczenie nie dotyczy Komisji; na te postanowienia nie przysługują zażalenia.	Ochrona z § 3 nie zależy od wcześniejszego zastrzeżenia tajemnicy przed Komisją. Kluczowe przy dokumentacji technicznej, danych treningowych czy kodzie.
art. 479 ⁸⁸ⁱ	Zażalenie na postanowienie KRiBSI wnosi się do SOKiK w terminie tygodnia od doręczenia. Do zażaleń stosuje się odpowiednio art. 479 ^{88c} –479 ^{88e} , 479 ^{88g} i 479 ^{88h} .	Krótki termin. Przez odesłanie do art. 479 ^{88c} odpowiednio stosuje się reguły o przekazaniu środka zaskarżenia z aktami przez Komisję; samokontrola – art. 65 ust. 5 ustawy.
art. 479 ^{88j}	Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia .	Przepis wyłącza ograniczenie wartościowe dopuszczalności skargi kasacyjnej (art. 398 ² § 1 KPC). Pozostałe warunki jej dopuszczalności wynikające z KPC nadal mają zastosowanie.

3. Co dokładnie można zaskarżyć do SOKiK

Sam dział IVfa nie wylicza rozstrzygnięć – katalog wynika z ustawy o systemach SI:

Rozstrzygnięcie KRiBSI	Podstawa	Środek / termin
Postanowienie – ostrzeżenie (z działaniami naprawczymi, np. blokadą dostępu do systemu)	art. 61 ust. 1, art. 65 ust. 1	Zażalenie – tydzień
Postanowienie nakazujące spełnienie obowiązku informacyjnego po niewykonaniu ostrzeżenia	art. 61 ust. 4 pkt 1, art. 65 ust. 1	Zażalenie – tydzień
Decyzja w sprawie naruszenia AI Act lub ustawy (ze środkami usunięcia skutków)	art. 62 ust. 1, art. 65 ust. 2	Odwołanie – miesiąc
Decyzja nakazująca zaprzestanie stosowania lub wycofanie systemu stwarzającego bezpośrednie ryzyko	art. 63 ust. 2, art. 65 ust. 2	Odwołanie – miesiąc
Decyzja o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej	art. 104, art. 109	Odwołanie – miesiąc
Postanowienie o odmowie odroczenia terminu zapłaty kary lub rozłożenia jej na raty	art. 107 ust. 8	Zażalenie – tydzień

Czego nie da się zaskarżyć: decyzji zawierającej ustalenia układu – jej przyjęcie oznacza zrzeczenie się prawa do odwołania (art. 74 ust. 4), a sama decyzja jest ostateczna (art. 76 ust. 2). Nie przysługuje też zażalenie na uchylenie lub stwierdzenie wygaśnięcia opinii indywidualnej (art. 15 ust. 3).

4. Pozostałe przepisy ustawy istotne dla postępowania cywilnego

Samokontrola Komisji (art. 65 ust. 4, art. 109 ust. 3)

Jeżeli Komisja uzna odwołanie za zasadne w całości lub części, może – nie przekazując akt – w ciągu 14 dni od doręczenia odwołania uchylić albo zmienić decyzję; od nowej decyzji znów przysługuje odwołanie. Podstawy są dwie: art. 65 ust. 4 dotyczy decyzji w sprawie naruszenia (art. 62 ust. 1) i decyzji dotyczących systemu stwarzającego ryzyko (art. 63 ust. 2) – Komisja musi wtedy jednocześnie stwierdzić, czy decyzja została wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa; art. 109 ust. 3 dotyczy decyzji o karze pieniężnej i takiego obowiązku nie przewiduje. Do postanowień zaskarżalnych zażaleniem stosuje się art. 65 ust. 4 odpowiednio (art. 65 ust. 5).

Wstrzymanie wykonania i rygor natychmiastowej wykonalności (art. 67, art. 63 ust. 2, art. 108)

Skutek ustawowy: zgodnie z art. 67 wniesienie odwołania, o którym mowa w art. 65 ust. 2 (od decyzji w sprawie naruszenia i decyzji dotyczącej systemu stwarzającego ryzyko), wstrzymuje wykonanie decyzji wyłącznie w zakresie administracyjnej kary pieniężnej; przepis nie stanowi ogólnej regulacji dla wszystkich decyzji Komisji. **Odrębnie** Komisja może nadać decyzji rygor natychmiastowej wykonalności (art. 108; dla decyzji o systemie stwarzającym bezpośrednie ryzyko – art. 63 ust. 2), biorąc pod uwagę szkody dla życia, zdrowia, bezpieczeństwa lub praw podstawowych. Karę uiszcza się w terminie 30 dni od uprawomocnienia się decyzji (art. 104 ust. 5).

SOKiK w trakcie kontroli – tajemnica adwokacka (art. 54)

Art. 54 ustanawia szczególną procedurę, ale nie obejmuje każdej korespondencji z prawnikiem. Chroniona jest komunikacja z adwokatem, radcą prawnym, prawnikiem z Unii Europejskiej w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej lub osobą, o której mowa w art. 2a

tej ustawy (art. 54 ust. 1 pkt 1), wytworzona w celu realizacji prawa do ochrony prawnej w toku kontroli oraz materiały sporządzone wyłącznie w celu uzyskania takiej ochrony. Jeżeli kontrolujący ma wątpliwości, czy przesłanki są spełnione, materiał trafia do SOKiK. Sąd w terminie miesiąca wydaje postanowienie o zwrocie dokumentów kontrolowanemu albo przekazaniu ich organowi. Ciężar dowodu spoczywa na kontrolowanym; na postanowienie przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji, a wykonuje się je dopiero po uprawomocnieniu.

Pogląd Komisji w sprawach cywilnych (art. 18)

KRiBSI może przedstawić sądowi istotny dla sprawy pogląd w sprawach z zakresu sztucznej inteligencji, jeżeli przemawia za tym interes publiczny. Przepis nie ogranicza się do spraw z działu IVfa – może mieć znaczenie np. w procesach odszkodowawczych lub konsumenckich, w których spór dotyczy działania systemu AI.

Koszty sądowe

Ustawa o systemach SI zmienia z dniem 28 października 2026 r. art. 32 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, dopisując KRiBSI do organów objętych opłatami stałymi: **1000 zł** od odwołania od decyzji Komisji, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie (ust. 1); **500 zł** od zażalenia na postanowienie Komisji (ust. 2).

5. Ścieżka sprawy - schemat

Etap	Co się dzieje	Termin
1. Decyzja KRiBSI	Postępowanie nie może trwać dłużej niż 6 miesięcy od doręczenia postanowienia o wszczęciu (art. 60 ust. 3), z uwzględnieniem okresów niewliczanych (art. 77 – procedura układu). Postępowanie w sprawie systemu stwarzającego ryzyko – do 7 dni od wszczęcia (art. 63 ust. 4).	—
2. Odwołanie	Do SOKiK za pośrednictwem KRiBSI; wymogi z art. 479 ^{88d} KPC; opłata stała 1000 zł.	1 miesiąc od doręczenia
3. Samokontrola	Komisja może uchylić/zmienić decyzję bez przekazywania akt.	14 dni od doręczenia odwołania
4. Przekazanie akt	Gdy brak samokontroli – niezwłocznie do sądu.	„niezwłocznie”
5. SOKiK	Odrzucenie / oddalenie / uchylenie lub zmiana decyzji z orzeczeniem co do istoty; ochrona tajemnic.	—
6. Dalsze środki	Apelacja do Sądu Apelacyjnego w Warszawie na zasadach ogólnych KPC. Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 479 ^{88j} KPC), przy spełnieniu pozostałych ustawowych przesłanek jej dopuszczalności. Opłata od apelacji i skargi kasacyjnej – 1000 zł.	wg zasad KPC

6. Ocena i wskazówki praktyczne

- **Spójność systemowa.** Dział IVfa powieli sprawdzony wzorzec działów IVc–IVf (URE, UKE, UTK, wody), co ułatwi stosowanie dotychczasowego orzecznictwa SOKiK – np. o charakterze odwołania jako pisma inicjującego spór cywilny.
- **Odmienne model kontroli niż w sądzie administracyjnym.** SOKiK bada sprawę merytorycznie i może sam zmienić decyzję, w tym wysokość kary – nie ogranicza się do kontroli legalności i uchylenia decyzji.

- **Brak suspensywności poza karą.** Odwołanie od decyzji z art. 65 ust. 2 wstrzymuje wykonanie tylko w zakresie kary (art. 67) – nie chroni przed wykonaniem nakazów technicznych (np. wycofania systemu), więc ryzyko biznesowe trzeba ocenić od razu po doręczeniu decyzji.
- **Krótkie terminy zażaleń.** Tydzień na zażalenie na ostrzeżenie lub nakaz informacyjny wymaga szybkiej reakcji i przygotowania dokumentacji zgodności z wyprzedzeniem.
- **Tajemnica przedsiębiorstwa.** Zastrzeżenia poufności warto zgłaszać już przed Komisją. Materiały składane dopiero w sądzie również można chronić – wnioskiem o ograniczenie wglądu (art. 479^{88h} § 3 KPC).
- **Układ a droga sądowa.** Przyjęcie układu (obniżka kary o 20-70%, a przy samozgłoszeniu 30-90%) zamyka drogę do SOKiK – decyzję trzeba podjąć świadomie.

Opracowanie ma charakter informacyjny i nie stanowi porady prawnej. Treść przepisów KPC przytoczono w skrócie – przed podjęciem czynności procesowych należy sprawdzić aktualny tekst w Dzienniku Ustaw (Dz.U. 2026 poz. 1003) i ISAP.

Źródła

- Ustawa z dnia 3 lipca 2026 r. o systemach sztucznej inteligencji (Dz.U. 2026 poz. 1003).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, dział IVfa (art. 479^{88a}-479^{88j}).
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, art. 32 w brzmieniu od 28.10.2026 r.
- Rządowy projekt ustawy – druk sejmowy nr 2443; sprawozdanie komisji – druk nr 2614-A (X kadencja).